

num. 3. oritur obligatio, quæ extraneus redemptor juvari possit; nam cum sit personalis ex contractu, coheret personæ censuarii, sine cuius cessione, aut mandato nullus uti permittitur illa, unde ut sine actione comparens in iudicio, audiri non debet, ut notatur infra, cap. 19. n. 28.

71 Secundum, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, ut prædixi sup. n. 49. quod contingit extraneo censum redimente; fit enim deterior conditio domini census, qui rem suam alienare cogitur, & redditibus pecuniæ carere; censuarii, quia ut docent Carleval. sup. num. 26. cum Roderico, quem refert, censu redempto, ille actione negotiorum gestorum tenetur redemptori solvere sortem, quam nunquam reddere domino census invitus compelleretur, sicut probat Cencius q. 106. à princ. & ita verum est, ut nec valeat pactio, quod domino census liceat pretium repetere, ut observatur infra, cap. 9. num. 22. postetque commodius fore censuario pensionem annuam solvere, quam ingentem pecuniæ quantitatem quærere, unde forte ad distractionem fundi, vel domus, super qua census erat constitutus, deveniret, etiam si ut Rodericus, ac Carlevalius volunt, induciæ debitori præstentur, ut commodè solvat, cum tandem sit sortem soluturus.

72 Tertium, communis opinio contraria eã innititur potissimã ratione, quod sicut quisque potest solvens creditori etiam invito liberare debitorem utique renuentem, l. solvendo 41. de negot. gest. l. solutionem 23. & ibi Gloss. de solut. princip. Inst. quibus modis tollit. oblig. l. 3. tit. 14. part. 5. ita similiter extraneus quilibet, etiam censuario, & domino census invitis, per redemptionem censum extinguere, ac debitorem liberare permittitur.

73 Verum harum legum decisio, quæ de creditore loquuntur, nequaquam census domino adaptari potest, qui quoad sortem, & pecuniam, qua in pretium tradidit, nec est, nec dici potest creditor. Salgad. Labyrinth. creditor. p. 1. cap. 22. n. 10. & patet, nam ex natura contractus, imposito censu, nulla superest emptori facultas repetendi, ut latè probat Cenc. d. q. 106. & à nemine dubitatur; imò si aliud expressim convenerit, pactum non sustinebitur, sicuti adnotatur infra, hoc lib. cap. 9. n. 22. ubi plures. Cum ergo verba legum non comprehendant census dominum, nec earum dispositio eidem poterit convenire, l. 4. §. Toties, de damn. infect. Guttier. Canonic. lib. 2. cap. 15. n. 127. Escobar de ratioc. cap. 28. n. 27. Bobad. Polit. lib. 5. cap. 1. n. 127. Argel. de acquir. possess. q. 8. art. 11. n. 9. Barbosa cum pluribus axiom. 136. n. 8.

74 Nec per extensionem præfatæ leges possunt censuistam comprehendere, quæ nullatenus admittuntur ubi diversitas rationis apparet; nam ubi diversa ratio, diversa debet esse juris dispositio, l. Si ita 16. de manum. testam. l. Inter stipulantem 83. §. Sacram, de verb. oblig. Barbosa cum aliis axiom. 197. n. 5. Quanta sit inter creditorem, & censuistam differentia, ex præmissis constat; ille enim accipiens solutionem nihil de patrimonio alienat, imò pecuniæ, quæ carebat, dominium quærit, per quod meliorem suam facit conditionem, cum utilius sit rem consequi, quam actionem conservare, l. Is qui 25. de rei vend. l. Minus 205. de reg. jur. Glossa in l. Qui actionem, eod. tit. Unde nullam excusationem proponere valet creditor, ne liberetur debitor, cum illius nihil intersit, quod sibi debetur ab hoc, vel ab alio percipere. At cen-

suis per redemptionem compellitur retrovendere jus proprium recipiendi annuam quantitatem, quod illi commodius est, quam pretium habere; alioqui censum non emisset, unde justam causam habet, ut non admittat extraneum ad census redemptionem?

Ad hæc etiam inspectâ debitoris personâ ratio diversitatis apparet; nam per redemptionem census licet liberationem consequatur à reddituum pensione, aliâs gravatur, dum ad sortis solutionem astringitur, sicut prænotatur sup. n. 71. sed qui certam debet quantitatem, nullatenus oneratur, cum eadem obligatione pro eo solventi teneatur, ac erat astrictus primo creditori, nec ipsius conditio deterior facta est.

Ex quibus dubia redditur communis conclusio, 76 quæ extraneum admittit ad census redemptionem. Verum mihi videbatur sic distinguendum, ut si debitore sciente, & non contradicente extraneus redimere censum velit, audiatur; non fit quoties ille ignoret, aut refragetur, utrumque propriis rationibus; etenim ubi censuarius nec tacite, nec expressè consentit, militat quæ antea expendebamus contra communem; sed accedente assensu censuarii, omnia cessant omnino, quoniam huic scienti, & non contradicenti nulla fit injuria, quanquam sentiat incommodum ex redemptione, cap. Scienti 27. de reg. jur. in 6. l. Cum donationis 34. C. de transact. l. 1. §. Usque adeo, de injur. & ex hac taciturnitate tacitum mandatum inducitur, argumento legis Semper qui non prohibet 61. de reg. jur. cujus præsumpti mandati virtute extraneus jure compellitur censuistam ad retrovencionem ex pacto inito cum censuario, sicut mandataris posset. Igitur ut communis procedat opinio, scientiâ, & patientiâ censuarii opus erit.

SUMMARIUM.

- 1 Pactum legis commissoria, quod in pignori prohibetur, in contractu venditionis approbatur, & quare.
 - 2 Sub qua forma illud in venditionibus adjici solet.
- Verba consuetæ non sunt de substantia conventionis, nam sufficiunt æquipollentia, ibid.
- 3 Ex pacto illo, si pretium die præfixa non numeretur, dominium rei vendita ipso jure ad venditorem redit.
 - 4 Opus non est quod interpelletur emptor pro pretio. Restituuntur fructus, sed compensantur. Non debetur gabella.
 - 5 De pacto additionis in diem, ac ejus effectu.
 - 6 Potest fieri absolute absque temporis præfixione.
 - 7 Ex utroque pacto venditio non resolvitur, nisi venditori placuerit.
 - 8 Ex pacto additionis in diem fructus cedunt venditori, resoluta contractu.
 - 9 Limitatur si emptor pretium solvisset, & de jure communi venditor usuras præstabit, ut fructus percipiat, & n. 10. & 11.
 - 10 Ut dominium redeat absque traditione in venditorem ex prædictis pactis, debent in ipso contractu adjici, non ex intervallo.
 - 11 Sunt etiam concipienda verbis directis; nam si obliquis, traditione opus erit, ut dominium regrediatur.

14 Quoad

14 Quoad gabellam multum interest, an ille pactiones adjiciantur verbis directis, ac in continenti, vel obliquis, & ex intervallo.

15 Utrum quando non revertitur ipso jure dominium ad venditorem, sed media traditione, emptor fructus perceptos retineat?

16 An ex pacto additionis in diem verbis obliquis concepto, revertatur ipso jure dominium ad venditorem?

17 De pacto retrovendendi, remissive.

18 Utrum ex pacto retrovendendi verbis directis expresso, revertatur dominium ad primum venditorem sine traditione? & n. 19. & 20.

21 Ex pacto retrovendendi si dissolvatur contractus, gabella debetur, & an una, vel duplex.

22 Ex pacto retrovendendi non competit rem iterum ementi actio realis utilis, nec utile dominium quaritur sine traditione, sed solum datur actio personalis ad rem.

23 Ex pacto retrovendendi nulla in tertium rei vendita possessorem competit actio.

24 Quid si adjiciatur pactum de non alienando, & hypotheca.

25 Quid si contractus firmetur juramento?

26 Si pactum retrovendendi per verba directa exprimitur, tertius possessor potest conveniri.

27 Pactum quod restituit pretio res sit inempta, non est retrovendendi.

28 Pactum retrovendendi est licitum, tam in favorem vendentis, quam emptoris.

29 Num modicitas pretii cum pacto retrovendendi absque alia præsumptione efficiat contractum censeri feneratorium? & num. seq.

30 De intellectu capitis Ad nostram, de empt. & vendit.

31 Pactum retrovendendi, cum limitatione ut non liceat redimere intra certum tempus, an reddat contractum usurarium? & n. 49. & 50.

32 Pactum retrovendendi an differat à conventionem, quod emptor pretio restituito, rem retrahere teneatur, & num. seqq.

33 In foro interno contractus ex conjecturis non censetur usurarius, etsi aliâs iniquus existat, cum restitutionis gravamine.

34 Ubi triplex reperitur conjectura, scilicet pactum retrovendendi, modicitas pretii, ac consuetudo feneratorandi, contractus debet usurarius declarari, allâs id iudicis arbitrio relinquatur.

35 Utrum conclusio proxima procedat, si res infructifera vendatur, & quæ solum delectamento deservit? & num. 39.

36 Ad judicandum an contractus sit usurarius, maxime attendenda qualitas contrahentis.

37 In datione in solutum an ex pacto retrovendendi, & aliis conjecturis usura præsumatur.

38 Ad dignoscendam pretii modicitatem, ubi intervenit pactum retrovendendi, æstimatio rei propter illud notabiliter minui debet.

39 Pactum retrovendendi in census contractu non solum permittitur, sed & præceptum.

40 Lex 4. tit. 6. lib. 8. Recopilat. declarat, & num. 45.

41 Num liceat censum emere cum pacto, quod nisi intra certum tempus redimatur, maneat perpetuo irredimibilis, & num. 47.

42 Ad Granatenfis Pretorii decisionem de censibus ratio ex P. Molina redditur.

43 Utrum in emptione census redimibilis pacisci liceat, ut intra certum tempus venditor redimere non valeat? & num. seq.

44 Ex Bulla Pii V. omnia pacta, quæ restringant redimendi facultatem, à census contractu rejiciuntur, ipso subsistente.

45 Distinctio D. Covar. circa pacta restringentia redimendi facultatem.

46 Bulla Pii V. in Hispania non est recepta, & quid apud nos observandum quoad pactum restringens redimendi facultatem.

CAPUT VIII.

Ad Num. 1.

Pactum legis commissoria si in contractu pignoratario adjiciatur, est omnino vetitum, de quo sup. cap. ex num. 62. Sed in venditionibus omni jure sustinetur, l. 38. tit. 5. p. 5. l. 2. & per tot. de leg. commissor. l. 1. C. de pact. int. empt. & vendit. glossa verb. Memoriam, in l. ult. C. de pact. pignor. Leotard. de usur. quest. 69. n. 2. Hermos. in l. 41. num. 26. tit. 5. part. 5. Merlin. de pignor. lib. 4. quest. 123. num. 6. Barbosa collect. cap. Significane, num. 2. 3. de pignor. ubi hujus diversæ dispositionis reddit rationem quæ, ni fallor, congrua non videtur, quatenus inquit, commissoria legem in venditionibus admitti, quia justum pretium intervenit; nam approbatio ejus pacti aliunde provenit, ex æquitate scilicet, quæ in eo versatur, ne venditor & re sua, & pretio careat, emptore utrumque retinente; idè justè convenit, ut pretio intra tempus concessum ad solutionem non numerato, res vendita suo domino pristino cedat. In pignoriis verò sub eadem pactione latet iniqua creditorum, seu feneratorum avaritia, dum pignora pro credita pecunia ad diem præscriptum non exhibita usurpabant cum ingenti debitorum læsione, de qua & aliis rationibus D. Covar. d. cap. 2. num. 8. & ibi per me laudati, n. 78.

Ejusmodi pactum ita concipiebatur, ut si pretium intra annum, aut biennium non exsolveretur, res foret inempta, l. 2. 4. & 5. de leg. commissor. d. l. 38. partit. ubi Greg. Lop. gloss. 3. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 2. num. 30. Ant. Fab. ration. ad l. 1. de lege commissor. Hæc tamen verba, ut docet D. Covar. non ita sunt de forma hujus pacti, ut aliis æquipollentibus suppleri non possint, modò directa sint, & apta ad resolvendum ipso jure contractum, Fab. sup. in l. 2. de leg. commissor. Greg. Lop. ubi proxime, Caldas Pereyra in l. Si curatorem, verb. Sua facilitate, num. 53. C. de integ. restit. Hermosill. in l. 38. num. 8. tit. 5. p. 5. Molin. de just. & jur. disp. 378. n. 9.

Hujus pactionis effectus talis est, ut si emptor statuta die pretium non exhibeat, dominium rei venditæ absque traditione ad venditorem legis ministerio revertatur. Gregor. Lop. & Ant. Gom. ubi proxime, Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de empt. num. 23. vers. Contra conclusionem, Hermos. n. 7. Merlin. d. q. 123. num. 2. Mant. de tacit. convent. lib. 4. tit. 29. num. 22. Morla Empor. Jur. tit. 9. quest. 14. num. 6. Petr. Greg. Syntagm. lib. 25. cap. 17. num. 11. Matienz. in l. 7. gloss. 3. num. 21. tit. 11. lib. 5. Recop. Pereyra sup. n. 55. Negulant. de pignor. part. 4. princ. num. 1. Cujac. lib. 2. repons. Scæv. in l. 6. de leg. commissor. Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 2. quam conclusionem probant lex ultima de leg. commissor. lex Commissoria 4. C. de pact. int. empt. & vendit. et si dissentiat Fab. in ration. ad l. Si quis hac, de rei venditæ.

K 3 Ut

4 Ut dominium ad venditorem redeat, opus non est quod præcedat interpellatio, l. Si fundus 4. §. Marcellus, de l. commiss. ubi Fab. in ration. Pichard. disp. de mora, n. 200. Vvesembec. in paratit. ff. de leg. commiss. Non solum rem vendicat venditor, sed etiam fructus ex ea per emptorem perceptos consequitur, d. l. Si fundus, d. l. 38. Part. Guttier. de gabell. quest. 10. num. 13. Scaccia de commerc. §. 1. quest. 1. num. 483. Felician. num. 5. qui tamen cum parte pretii soluta, seu arrhis compensantur; nam hæc lucratur venditor, dict. l. Partit. dict. l. 4. §. 1. Petr. Gregor. sup. num. 10. Fab. in d. §. 1. Resoluto contractu, gabella nulla debetur, & exacta est restituenda. Latè Guttier. cum pluribus, sup. num. 10. Molin. à num. 11. ubi Ant. Gom. refutat, Lassarte de decim. vendit. cap. 14. ex num. 20. Idem docent si ex pacto adjectionis in diem venditio evanescat. Vide Molin. n. 16.

Ibi: Pactum autem additionis in diem.

5 Forma pacti additionis in diem traditur in l. 1. de die in diem addit. l. 40. tit. 5. p. 5. ubi Greg. Lop. & Hermof. qui latè de hujusmodi pacto agit plures referens; & ex hac conventionione, si resolvatur contractus, alio meliorem conditionem venditore afferente, dominium jure ipso ab emptore, ac priori domino cedit, l. Si quis hac lege 42. de rei vindicat. l. Si ex duobus 6. §. 1. de in diem addit. Molin. de just. & jur. disp. 378. num. 7. vers. Tertio conveniunt, Hermof. in d. l. 40. n. 2. 3. Felician. sup. n. 2. Matienz. d. gloss. 3. 21. Pereyra n. 56. Mantic. de tacit. & amb. convent. lib. 4. tit. 28. num. 11. Nihilominus sunt qui dissentiant arbitantes, nec in hoc, nec in pacto legis commissoriae dominium ad venditorem absque traditione reverti, ut Ant. Fab. sup. & in ration. ad l. Si ex duobus, §. Sed & Marcellus, de in diem addit. Menchac. usufrequent. cap. 69. Sed communis est tenenda.

6 Pactum istud sustinebitur, etsi absolute, nullo tempore præfinito concipiatur, atque ita quocumque meliore allata conditione contractus resolvatur. Gregor. Lop. in d. l. 40. Partit. gloss. 2. ubi Hermof. num. 9. quicquid senserit Guttier. sup. num. 23. in fin.

7 Ex utroque pacto ita demùm resolutio contractus contingit; si venditori placuerit, nec licebit, hoc invito, emptori resilire, etsi casus resolutionis advenerit, l. Sabinus 12. de in diem addit. l. 2. de leg. commiss. ubi Ant. Fab. in ration. Petr. Gregor. d. cap. 17. num. 7. quod limitat si aliud convenerit, ex d. l. Sabinus. Regulariter enim omne pactum contractus resolutivum subintelligitur, si placuerit illi, cujus favore adjectum constat. Cancr. variar. part. 1. cap. 13. num. 89. Cencius decis. 198. num. 18. & decis. 452. num. 3. Ant. Fab. ration. ad d. l. 2.

8 Si venditio resolvatur ex pacto additionis in diem, emptor tam rem, quam fructus reddere compellitur, qui non transeunt in emptorem secundum, sed venditoris lucro cedunt, l. Item quod dictum 9. l. Si venditor 17. §. ult. de in diem addit. l. Valerius 50. de jur. fise. l. 40. tit. 5. p. 5. Molin. sup. num. 7. Cencius de censib. quest. 60. num. 32. Petr. Gregor. num. 6. Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 5. Hermof. cum pluribus in l. 38. num. 17. tit. 5. p. 5.

9 Sed opportunè quaritur, si primus emptor pretium numeret, utrum fructus retinere valeat in usurarum compensationem? Et mihi affirmativè

respondendum videtur, ex l. Curabit §. C. de action. empt. cujus æquitas locum sibi vendicat in cunctis conventionibus, ubi eadem ratio militat, ut prænotatur sup. cap. 4. num. 5. nam emptor restitutus fructibus, & illis careret, & utilitate pecunie in pretium traditæ venditori, qui utroque commodo potiretur. Præterea ut inter contrahentes servetur æqualitas, sicut emptor rem cum fructibus restituere jubetur, ita & venditor pretium cum usuris quæ jure communi licebant, reddere debet.

His accedit, quod resolutio contractus per 10 pactum istud, perinde est ac si nunquam intercessisset: quo igitur jure, aut titulo interusurium lucrabitur venditor? Ad idem conducit quod jam tradidimus de pacto legis commissoriae, ex quo emptor fructus non restituit, si venditor arrhas, vel partem pretii acceperit, quam compensationem introduxit humanitas, l. 38. tit. 5. p. 5. l. Si fundus 4. §. 1. de leg. commiss. quæ favet apertius ei, qui ex pacto additionis fructus cogitur restituere; ille enim dignus est pœna ob fractam fidem, & non impletum contractum; huic nihil culpæ imputari potest, quod alio plus offerente, venditio resolvatur, imò hoc in ipsius odium, & læsionem fit. Ita tenet glossa in l. Item quod 9. de in diem addition.

Igitur agenti venditori ad fructus oppo- 11 nere poterit emptor de usuris pecunie pretii nomine traditæ, ex d. l. Curabit, quæ cum sint compensatoriae, nec Jure Canonico prohibentur, sicut prænotavi sup. cap. 4. num. 6. Sed quomodo computabuntur hujusmodi usuræ, quæ hodie modum legitimum non habent, sicut de Jure Civili? Judex arbitrabitur juxta regionis consuetudinem quantum pecunia in licita, & frequentè negotiatione collocata reddere posset. Aut emptor tantam portionem ex fructibus retinebit, quantum partem pretii numeravit, ita ut si integrum pretium tradidisset, nullos fructus restituere teneatur, ut in simili ex D. Covar. prædixi d. cap. 4. num. 55. & 56.

Vers. Hæc verò conclusio.

Ut dominium ex illis pactionibus, dissoluto 12 contractu, sine traditione in venditorem abeat secundum jam præmissa, necesse est ut in ipso actu contractus venditionis pactum resolutivum adjiciatur; nam si ex intervallo sit additum, traditio desideratur, Mantic. de tacit. convent. lib. 4. tit. 28. n. 12. & tit. 29. n. 24. Molin. d. disp. 378. num. 10. Gregor. Lop. in l. 38. gloss. 3. tit. 5. p. 5. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 2. num. 30. Hermof. in d. l. 38. Partit. num. 10. & in l. 40. num. 5. eod. tit. Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 2. Pereyra in l. Si curatorem, verb. Sua facilitate. n. 56. C. de integ. restitutione. Morla Empor. Jur. tit. 9. quest. 14. num. 6. Trentacinq. lib. 3. tit. de emptio, resol. 10. num. 24. Matienz. in l. 7. gloss. 3. num. 21. tit. 11. lib. 5. Recop. Vide inferius, num. 14. ubi de gabella.

Vers. Secundò, eadem conclusio.

Ut præfatus subsequatur effectus, pacta verbis 13 directis sunt concipienda; nam si exprimentur obliquis, venditor sine traditione non recuperabit dominium, Mantic. d. tit. 28. num. 13. & tit. 29. num. 25. Molin. num. 9. Felician. num. 6. Pereyra num. 54.

num. 54. Trentacinq. num. 23. vers. Contra conclusionem; Hermof. in d. l. 38. num. 6. Ant. Gom. Mathienz. Morla ubi proximè.

14 Quoties pactum resolutivum apponitur ex intervallo, aut verbis obliquis, ut si diceretur, Rex restituatur, revertatur, recedatur ab emptione, gabella exigetur, etsi contractus dissolvatur. Molin. num. 11. Guttier. de gabell. quest. 10. num. 11. 12. Mathienz. ubi sup. licet aliud sit quando verbis directis pacta ea adjiciuntur in continenti, ut prædiximus sup. num. 4. quod discrimen observat cum aliis Hermof. in l. 40. à n. 25. tit. 5. p. 5.

15 Dubium est, an quod de fructuum restitutione prænotatur sup. num. 8. obtineat ubi pacta resolutiva obliquis verbis exprimentur? Molin. d. disp. 378. num. 9. in fin. negativè resolvit, scilicet emptorem fructus interim percepto lucrari: nec restituere venditori cogendum. Dissentit Scaccia de commerc. §. 1. quest. 1. num. 483, quem sequitur Hermof. in l. 38. num. 17. tit. 5. p. 5. & illis accedo existimans, quoad fructuum restitutionem nihil interesse, quod paciscentes obliquis, vel directis utantur verbis; nam fructus, ut accessorii naturam, ac conditionem rei venditæ sequi debent, ut simul venditori reddantur, argumento capituli Accessorium 42. de reg. jur. in 6. l. Etiam 8. C. de jur. dot. nec ulla inter rem, & fructus diversitatis ratio reperitur, quia eam, sicut illos revocabiliter emptor acquisivit: nec æquitas patitur, quod iste fructus lucratur, qui nihil impedit ratione contractus qui dissolvitur. Alioquin si emptor sumptus fecerit necessarios in re vendita, fructus quoad concurrentem quantitatem retinebit: imò si non sufficiant, pro residuo agere poterit, l. Imperator 19. de in diem addit. ubi Ant. Fab. in ration.

At in pacto additionis in diem.

16 Resolutioni traditæ n. 13. objicitur lex Si quis hac 42. de rei vindicat. ex qua probari videtur in pacto additionis in diem verbis obliquis inuito transferri dominium absque traditione in venditorem, resolutio contractus, & hoc placet D. Covar. Mantic. de tacit. convent. lib. 4. tit. 28. num. 14. & 15. Molin. num. 9. Felician. ubi proximè. Nihilominus à contraria sententia recedere non oportet; textum enim in d. l. Si quis hac, rectè Bartolus intelligit, cujus interpretatio nulla urgente ratione impugnatur. Præterea Ant. Fab. in ration. ibi opinatur singulariter dominium ex conventionione ab emptore abiisse, sed ad venditorem ante traditionem non pervenisse: ipse tamen absolute loquitur, sive directis, sive obliquis verbis pactum concipiatur, quia sentit nullo modo dominium ad venditorem, nisi traditione reverti posse.

Ad Num. 2.

17 De pacto retrovendendi sufficet consulere Mantic. de tacit. convent. lib. 4. tit. 31. & 32. Molin. de just. & jur. disp. 374. cum seqq. Hermof. in l. 42. tit. 5. part. 5. apud quem plurimi, & apud Barbof. collect. l. 2. num. 2. C. de pact. in emptor.

18 Est insignis controversia, utrum scilicet ex eo pacto retrovendendi, pretio oblato, seu restituto per venditorem, ad ipsum rei venditæ dominium, nulla interveniente traditione, revertatur? De qua fusè, utrinque rationibus allatis, Mantic. tit. 32. ex num. 44. Morla Empor. Jur. tit. 9. quest. 14. Hermof. sup. gloss. 7. n. 2. cum seqq. Fachin. contror.

lib. 2. cap. 15. Ex his constat triplicem reperiri sententiam. Prima omninò traditionem postulat, quam plerique tuerentur, quos cogerunt Mantic. num. 45. Morl. num. 9. Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 3. Hermof. sup. num. 2. Barbof. num. 48. quibus jungendi Gregor. Lop. in d. l. 42. Partit. gloss. 7. Ant. Fab. in ration. ad l. Si quis hac, de rei vindic. & l. Si cum venderet, de pignorat. action. Mathienz. in l. 7. gloss. 3. num. 22. tit. 11. lib. 5. Recop. Molin. disp. 374. n. 9.

Secunda omninò opposita docet, ex conventionione retrovendendi dominium regredi, pretio reddito, ad primum venditorem ipso jure absque admiculo traditionis. Ita tenuere quos referunt Mantic. num. 44. Hermof. num. 3. Morl. num. 8. Barbof. num. 49. Tertia præcedentes distinctione concordat, ut prior vera sit quoties verbis obliquis paciscitur: posterior, si directis. Hanc tertiam cum plurimis sustinent Mantic. num. 63. cum seqq. Hermof. num. 4. Morla num. 11. Felician. de censib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 3. & 10. Fachin. sup. vers. Tertia est sententia, Barbof. num. 50. & hanc D. Covar. amplectitur. Ubi verba ita sunt ambigua, ut discerni nequeat, an sint obliqua, vel directa, pro obliquis habentur quoad effectus Juris. Mathienz. in d. gloss. 3. n. 21. Mantic. num. 62.

Huic distinctioni objicitur, quod etsi verbis 20 directis utantur contrahentes, non idèd domini translatio sine traditione subsequetur; nam non pauci opinantur, specialiter hoc inductum in pacto additionis in diem, & legis commissoriae, quod aliis pactionibus commune non est, quibus nulla lege talis tribuitur effectus. Verum alii dissentiant, asserentes id generaliter admittendum, quoties convenerit inter contrahentes, ut contractus casu resolutionis adveniente, pro infecto, & irrito à principio habeatur, de qua controversia Hermof. in l. 38. num. 9. tit. 5. p. 5. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de emptio, resol. 10. num. 23. & in specie Mantic. num. 53. & 69. qui specialitatem inficiantur, cujus ratio congrua non redditur, quare locus erit extensioni, ex regula legis Non possunt, cum seqq. de legib. quo admissio, securè procedit opinio tertia, quæ distinxit.

Licet hæc ita sint, quoad gabellam communiter 21 placet deberi ex venditione cum pacto retrovendendi, etiam verbis directis concepto, etsi contractus resolvatur: quod tradunt iidem Interpretes, qui aliud in pacto legis commissoriae, ac in diem additionis tenuerunt, ut Guttier. de gabell. q. 10. n. 28. Mathienz. d. gloss. 3. n. 22. Hermof. in l. 40. num. 25. & in l. 42. gloss. 9. num. 23. tit. 5. part. 5. Parlador. quotidian. lib. 1. cap. 3. num. 3. & 9. ubi rationes reddit, quibus aliam adjicere deductam ex Guttier. d. cap. 10. num. 13. ubi Authoris damnari refert opinionem. Igitur eam differentiam constituo, nam pactum legis commissoriae, aut additionis in diem regulariter ad breve tempus restringitur, unde gabella eo elapso facile exigetur, aut si soluta fuerit poterit restitui: at pactum retrovendendi sæpe in perpetuum, vel in longum terminum confertur, qua ratione tardius jus fisci non debet esse in suspensio, cui fraus per dilationem fieri posset. Quod autem ex pacto retrovendendi, etsi resolvatur contractus, de prima tantum gabella debeatur venditione, nisi ex intervallo pactum adjiciatur, docent omnes, ut videre est apud nuper laudatos, & alios quos congerit Hermof. in d. l. 42. num. 21. dissentiente Pichard. in §. Actionum, quest. 8. num. 17. Inst. de action. qui